

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
POLITIKOS ĮGYVENDINIMO GRUPĖS IR STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ GRUPĖS
PAŽYMA**

**DĖL SOCIALINIO VERSLO PLĖTROS ĮSTATYMO IR SU JUO SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ
PROJEKTŲ (TAP-18-1462(2) (TAIS Nr. 18-6956(3))**

2018-12-07 Nr. NV-3320

Vilnius

Rengėjas: Ūkio ministerija.

Tikslas: nustatyti socialinio verslo subjekto sampratą, socialinio verslo subjekto veiklos kriterijus, siekiamo socialinio poveikio sritis, statuso suteikimo ir netekimo tvarką, socialinio verslo subjektui taikomas valstybės paramos formas, siekiant paskatinti socialinio verslo, kaip galimybės versliais būdais spręsti visuomenės socialines problemas, plėtrą.

Esama situacija: šiuo metu Socialinių įmonių įstatyme įteisintas socialinio verslo užimtumo modelis, kai socialinės įmonės statusą turinčios įmonės įdarbina tikslinėms grupėms priklausančius asmenis, praradusius profesinį ir bendrąjį darbingumą, ekonomiškai neaktyvius, negalinčius lygiomis sąlygomis konkuruoti darbo rinkoje. Šioms įmonėms teikiama valstybės pagalba (subsидijos: darbo užmokesčiui ir valstybinio socialinio draudimo įmokoms, neįgalių darbuotojų darbo vietoms įsteigti ar pritaikyti ir jų darbo priemonėms įsigyti ar pritaikyti, tikslinėms asmenų grupėms priklausantiems darbuotojams mokyti, papildomoms administracinėms ir transporto išlaidoms, asistento (gestų kalbos vertėjo) išlaidoms).

Esmė:

- socialinis verslas turi vykdyti nuolatinę ekonominę veiklą Įstatymo projekte nustatytose socialinio poveikio srityse (pvz., neįgaliųjų, pensininkų, iš įkalinimo įstaigų grįžusių asmenų, priklausomybių turinčių asmenų, ilgalaikių bedarbių, pabėgėlių, prievartą patyrusių asmenų, visuomenės sveikatinimo, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugos ir kt.);
- socialinio verslo subjektu gali būti labai maža, maža ir vidutinė įmonė, išskyrus a) juridinį asmenį, kurį kontroliuoja valstybė ar savivaldybė, b) politinę partiją, religinę bendruomenę ar bendriją, c) juridinį asmenį, vykdančią ekonominę veiklą tokiose srityse kaip sprogmenų prekyba, civilinių pirotechnikos priemonių prekyba, karinės technikos ir jos įrangos, ginklų ir amunicijos prekyba, alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių prekyba, azartinių lošimų organizavimas;
- socialinio verslo subjekto socialiai pažeidžiamų darbuotojų skaičius turės sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. visų darbuotojų;
- daugiau nei 80 proc. socialinio verslo gauto pelno skiriama socialiniam poveikiui;
- socialinio verslo subjektams galėtų būti taikomos šios valstybės paramos formos: lengvatinis 0 proc. pelno mokesčio tarifas, teisė gauti valstybės ir savivaldybių turtą panaudos pagrindais, rezervuota teisė dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, dalinis ar visiškas palūkanų dengimas, vietinių rinkliavų lengvatos;
- VŠĮ „Versli Lietuva“ duomenimis 2018 m. pradžioje veikė 62 įmonės, kurios gali būti priskirtos socialinio verslo įmonėms. Prognozuojama, kad kasmet socialinio verslo subjekto statusą papildomai galėtų gauti apie 30 įmonių. Tokiu būdu po 2-3 metų Lietuvoje galėtų veikti apie 150 socialinio verslo įmonių. Jeigu būtų pritarta pelno mokesčio ir valstybės bei savivaldybės turto nuomos lengvatomis socialinio verslo subjektams, Valstybės ir savivaldybių biudžetai netektų iki 0,98 mln. eurų pajamų per metus (119 tūkst. eurų pelno mokesčio ir 860 tūkst. eurų turto nuomos mokesčio).

Derinimas:

- derinta su Aplinkos, Finansų, Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Švietimo ir mokslo, Vidaus reikalų, Žemės ūkio ministerijomis, Investuotojų forumu, asociacija „Lietuvos neįgaliųjų forumas“, asociacija „Žinių ekonomikos forumas“, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo taryba, Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos verslo konfederacija, Nevyriausybinių organizacijų taryba, Vietos veiklos grupių tinklu, Vilniaus universiteto Teisės klinika, VšĮ Lietuvos inovacijų centras, VšĮ Neformalaus ugdymo namai, VšĮ Versli Lietuva;
- pastaboms ir pasiūlymams aptarti 2018 m. birželio 21 d. Ūkio ministerija organizavo tarpžinybinį pasitarimą;
- Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuomone atskiras socialinio verslo reguliavimas įstatymu šiuo metu neduotų apčiuopiamos naudos, todėl siūlo tobulinti ūkio ministro patvirtintą Socialinio verslo koncepciją ir sukurti papildomas priemones verslo pradžiai, o ne suteikti lengvatines sąlygas šios rūšies verslui veikti, dėl ko, tikėtina, gali atsirasti terpė piktnaudžiavimui. Finansų ministerija nepitaria lengvatiniam 0 proc. pelno mokesčio tarifo taikymui ir teisei gauti valstybės ir savivaldybių turtą panaudos pagrindais;
- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė 2018 m. rugsėjo 20 d. išvadoje Nr. NV – 2478 pažymi, kad nėra aišku, kokia apimtimi reguliavimas būtų taikomas juridinių asmenų, kuriems suteiktas socialinės įmonės statusas pagal Socialinių įmonių įstatymą, atžvilgiu. Siekiant užtikrinti šių įstatymų nuostatų tarpusavio suderinamumą, turėtų būti aiškiai apibrėžtos jų taikymo ribos;
- teikiamas patikslintas įstatymų projektų paketas, kuris pakoreguotas pagal Konkurencijos tarybos pastabas, suderintas su Viešųjų pirkimų tarnyba, tačiau lieka esminės aukščiau paminėtos nesuderintos nuostatos su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Finansų ministerija ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupe dėl jų pateiktų pastabų.

Atitiktis Vyriausybės programai: įgyvendina Vyriausybės programos plano priemonę - Socialinio verslo įstatymo inicijavimas ir priėmimas, siekiant apibrėžti socialinio verslo kriterijus, formas ir paramos gavimo būdus.

Dalykinio vertimo išvada:

1. Socialinio verslo plėtros įstatymo projektas buvo įtrauktas į projektų, kurių poveikio vertinimo analizės išvados turi būti pristatytos Vyriausybei, sąrašą. Sąrašas buvo pristatytas ministerijų atstovams tarpinstituciniame pasitarime 2018-09-11, ministrams 2018-09-24 ir galutinis sąrašas išsiųstas ministerijų kancleriams 2018-09-25. Atsižvelgiant į tai, **kartu su Įstatymo projektu rengėjai turėjo pateikti siūlomo naujo teisinio reguliavimo analizės išvadų ir pagrindimo pristatymą** (informacija vizuali, struktūruota, koncentruota, ne administracinė-teisinė-biurokratinė aiškinamųjų raštų kalba).

2. Atsižvelgiant į tai, kad siūloma reglamentuoti iki tol nereglementuotus visuomeninius santykius, **vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsniu turi būti atliekamas visapusiškas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas**, vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“. Atliekant poveikio vertinimą nustatomas galimas teigiamas ir neigiamas poveikis to teisinio reguliavimo sričiai, asmenims ar jų grupėms, įvertinamas poveikis ekonomikai, valstybės finansams, socialinei aplinkai, viešajam administravimui, teisinei sistemai, kriminogeninei situacijai, korupcijos mastui, aplinkai, administracinei naštai, regionų plėtrai ir kitoms sritims. **Rengėjų pateiktoje numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažymoje pateikiamas tik paviršutiniškas poveikio atitinkamai sričiai, valstybės finansams vertinimas** bei administracinės naštos ūkio subjektams apskaičiavimas. Pasigendama siūlomo naujo reguliavimo

galimo poveikio vertinimo tokias svarbiais aspektais kaip poveikis socialinei aplinkai, ekonomikai, regionų plėtrai, viešajam administravimui bei kitais susijusiais aspektais.

3. 2018 m. spalio 8 d. susitikimo, organizuoto Vyriausybės kanceliarijoje, su rengėjais ir Socialinės apsaugos ir darbo bei Žemės ūkio ministerijų atstovais metu buvo sutarta, kad:

3.1. būtina išgryninti siūlomo socialinio verslo konceptą ir aiškiai apibrėžti, paaiškinti, atvaizduoti, kt. jo sąsajas (persidengimus) ir skirtis su socialinėmis įmonėmis, taikomomis užimtumo rėmimo priemonėmis, viešųjų paslaugų perdavimu nevyriausybiniams organizacijoms ar kitiems subjektams, socialinių paslaugų teikimu ir t.t. **Būtina aiškiai ir suprantamai pademonstruoti, kaip socialinis verslas įsilieja į kitas, šiuo metu egzistuojančias, susijusias paramos ir kitas valstybės vykdomas priemones;**

3.2. iš esmės peržiūrėtinas Įstatymo projekto 3 straipsnio 3 dalyje pateikiamas platus spektras socialinio poveikio sričių. Atkreiptinas dėmesys, kad siūlomas socialinio poveikio sričių sąrašas yra toks platus, kad beveik apima daugumą Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi tikslų turinio. **Rengėjams pasiūlyta prioritetizuoti ir išgryninti socialinio poveikio sritis, siekiant konkretumo ir apibrėžtumo kuriamame socialinio verslo modelyje;**

3.3. svarstant socialinio verslo modelį, reikia numanyti, apie kokias visuomenės socialines problemas kalbame Įstatymo projekto 3 straipsnio 1 ir 3 dalyse. **Jau dabar reikia turėti preliminarų minimų visuomenės socialinių problemų sąrašą. Jo neturint sudėtinga vertinti rengėjų siūlomo modelio sudėtinės dalis – visuomenės socialinės problemos / socialinio poveikio sritys / asmenų integracija;**

3.4. reikia papildyti konkrečia informacija apie socialinio verslo subjektams taikytinų skatinimo priemonių (pvz., palūkanų dengimas, tam tikrų išlaidų kompensavimas, subsidijos, dotacijos ir pan.) finansavimo šaltinius trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu. **Būtinai argumentai, pagrindžiantys, kad valstybės prisiimami įsipareigojimai yra suderinami su galimybėmis;**

4. Įvertinus tai, kad visuomenės socialinių problemų identifikavimas ir sprendimas yra horizontalus klausimas, diskutuotinas Vyriausybės lygiu, įtraukiant Vyriausybės socialinius ekonominius partnerius ir visuomenę, **siūlytina pakartotinai įvertinti, ar pasirinkta tinkama alternatyva, kai visuomenės socialinių problemų sąrašą, nežinia, koku būdu parengtą, tvirtins Ekonomikos ir inovacijų ministras.**

siūlome klausimą teikti Tarpinstituciniam pasitarimui.

Patarėjas

Saulius Gaigalas

Vyriausioji patarėja
Rastėnė

Daiva Žaromskytė-